

Capítulo XVI: Poderes públicos e cooperativismo

1.- O marco xurídico do cooperativismo en Galicia

1.1.- Recensión histórica

As cooperativas estiveron carentes de regulación específica ata a primeira Lei española de cooperativas, co que se atopaban ata entón amparadas baixo a Lei de asociacións de 1887.

A primeira Lei de cooperativas que houbo en España data de hai 72 anos, foi promulgada na II República, o 9 de setembro de 1931; en outubro ditouse o seu Regulamento. Esta época caracterizouse polo seu talante procooperativista. O apoio institucional caracterizouse por deseñar potentes medidas de apoio ao cooperativismo: recoñecíanse beneficios fiscais; ampliábase o marco de clases de cooperativas, permitíanse as unións de cooperativas (prohibidas na Ditadura); establecíanse mecanismos institucionalizados para o fomento, difusión e ensino do cooperativismo; e fomentábanse as cooperativas escolares, auténticas asociacións estudiantís creadas co fin de inculcar entre os escolares a idea cooperativa.

Despois aprobouse a Lei de cooperativas nacional de 1938 para ser substituída, pouco despois, pola Lei de 1942, que tería unha longa duración. Esta lei, se ben mantivo os beneficios fiscais anteriores, supuxo un claro retroceso: desapareceron varias clases de cooperativas; reguláronse todas (agás as “do Campo” e as “de Mar”), dentro dunhas marxes máis estreitas; truncouse a democracia no seo da cooperativa, prohibiuse o libre asociacionismo cooperativo e desapareceron as cooperativas de segundo grao (Narciso Paz Canalejo, N., 1990).

A Lei de 1974 constitúe unha norma de transición entre o fomento cooperativo e a tutela intromisiva a través da Organización Sindical, que sería desenvolvida polo seu Regulamento de 1978, claro precedente da Lei de 1987. Esta tamén acadou unha longa duración e caracterizouse, entre outras notas, por ser unha norma excesivamente extensa e moi regulamentista, polo mantemento do Rexistro de Coope-

rativas (coas notas de especialidade e gratuidade), e pola diferenciación entre o réxime xurídico das sociedades cooperativas e o aplicábel ás asociacións intercooperativas.

1.2.- Marco normativo actual

A Constitución Española (CE) establece, de xeito xenérico, un apoio á existencia das cooperativas, a través dos seus artigos 38, que contén o principio de liberdade de empresa; 9.2, que establece a promoción da igualdade entre os grupos humanos e a participación na vida social e económica; e do 35.1, que establece o dereito ao traballo e o dereito de promoción a través do traballo.

Con carácter específico, a delimitación do marco xurídico do cooperativismo debe partir do seu artigo 129.2: *“os poderes públicos promoverán eficazmente as diversas formas de participación na empresa e fomentarán, mediante unha lexislación adecuada, as sociedades cooperativas. Tamén establecerán os medios que faciliten o acceso dos traballadores á propiedade dos medios de produción”*.

Dende a entrada en vigor da CE e da configuración do Estado das Autonomías, as distintas comunidades autónomas comezaron a asumir nos seus estatutos de autonomía competencias en materia de cooperativas, de forma que actualmente todas as comunidades autónomas teñen competencia exclusiva en materia de cooperativas.

Son de competencia estatal aquelas cooperativas que desenvolven a súa actividade no territorio de varias comunidades autónomas e nas cidades de Ceuta e Melilla. Á súa vez, cando se trata de cooperativas que desenvolven determinadas actividades ou por tratarse de disposicións de carácter fiscal ou de seguridade social, a competencia lexislativa queda tamén reservada ao lexislador estatal.

O Estatuto de Autonomía de Galicia, aprobado mediante Lei orgánica 1/1981, do 6 de abril, no seu artigo 28.7 establece que “é competencia da Comunidade Autónoma galega o desenvolvemento lexislativo e a execución da lexislación do Estado, nos termos que a mesma estableza, das seguintes materias:... (...) ...entidades cooperativas”. Así mesmo, no seu artigo 55.3 reconece a potestade da Comunidade Autónoma para facer uso das facultades previstas no apartado 1 do artigo 130 da Constitución, atendendo á modernización e ao desenvolvemento de todos os sectores económicos, sobre todo os que poden dinamizarse mediante o fomento das sociedades cooperativas, a través da súa propia lexislación.

Por conseguinte, nun primeiro momento, Galicia só tiña potestade de desenvolvemento da lexislación estatal sobre cooperativas.

A transferencia de competencias en materia de cooperativas á Comunidade Autónoma galega levouse a cabo mediante o Real decreto 2412/1982, do 24 de xullo, sobre traspaso de funcións e servizos da Administración do Estado á Comunidade Autónoma de Galicia no ámbito de traballo (BOE 28.09.82; DOG 19.10.82).

Non obstante, a pesar da declaración estatutaria, actualmente Galicia ten competencia exclusiva en relación coas cooperativas en virtude da transferencia feita pola Lei orgánica 16/1995, do 27 de decembro (BOE 28.12.95), que ampliou a recollida no artigo 28.7 do Estatuto de Autonomía.

Unha vez que a Comunidade Autónoma de Galicia dispuxo de competencia exclusiva, con data 30.12.1998, publicouse no DOG a Lei 5/1998, do 18 de decembro, de cooperativas de Galicia, que desde a súa entrada en vigor, o primeiro de marzo de 1999, regula as sociedades cooperativas galegas.

A razón fundamental da asunción de competencias e de aprobar unha lei propia foi que a adecuación da lexislación cooperativa ás peculiaridades da nosa Comunidade resultaba unha necesidade cada vez máis amplamente sentida nos distintos ámbitos da realidade cooperativa galega.

Os aspectos máis significativos desta Lei son a adaptación do número mínimo de socios á realidade galega, co obxecto de facilitar o acceso a esta fórmula empresarial; a regulación de novas tipoloxías de socios (socios a proba, excedentes e socios colaboradores); o establecemento de ata quince clases de cooperativas, coa posibilidade de que se poidan crear novas clases cando resulte necesario para o desenvolvemento do cooperativismo; o tratamento dos fondos de reserva e de formación e promoción cooperativa, concedéndolle primacía á autonomía da vontade cooperativa; a creación do Consello Galego de Cooperativas e a potenciación da función rexistral mediante a creación do Rexistro de Cooperativas de Galicia.

Esta Lei aplicáselle a todas as entidades cooperativas con domicilio social na Comunidade Autónoma de Galicia que realicen a súa actividade cooperativizada dentro do seu ámbito territorial.

Tendo en conta que as comunidades autónomas teñen a súa propia normativa reguladora das cooperativas, a actual Lei de cooperativas estatal, a Lei 27/1999, do 16 de xullo, (BOE do 17 de xullo), case non ten campo de actuación, xa que, conforme se determina no seu artigo 2, só se aplicará a aquelas que desenvolvan a súa actividade cooperativizada no territorio de máis dunha comunidade autónoma, agás cando nunha delas realice a súa actividade cooperativizada con carácter principal, e nas cidades de Ceuta e Melilla. Deste xeito, o ámbito de aplicación da Lei estatal quedou considerablemente reducido, sendo en gran medida utilizado como texto supletorio, en aplicación do artigo 149.3 da Constitución.

O marco normativo debe completarse coas disposicións que con carácter xeral dite o Estado no ámbito mercantil, penal, laboral, de seguridade social, tributaria, etc., así como con aquelas normas comunitarias que sexan de obrigado cumprimento.

É así que a lexislación cooperativa debe completarse coa “legislación de fomento del cooperativismo”- en expresión do profesor Francisco Vicent Chuliá - na que cómpre citar o réxime fiscal, materia que non foi obxecto de transferencia, e que está contida fundamentalmente na Lei 20/1990, do 19 de

decembro (BOE 20.12.90). Esta Lei que foi obxecto de modificacións posteriores, recoñece un dobre nivel de protección diferenciando entre as cooperativas protexidas e as especialmente protexidas.

As primeiras son aquelas regularmente constituídas e que acomodan o seu funcionamento a determinados requisitos esixidos legalmente ao tipo cooperativo.

O segundo nivel de protección reservouse a determinadas cooperativas, de traballo asociado, agrarias, de explotación comunitaria da terra, do mar e de consumidores e usuarios, caracterizadas por pertencer a determinados sectores, por ser menor a capacidade económica dos seus socios ou polo seu acercamento ao principio mutualista. Teñen tamén un réxime fiscal especial as cooperativas de crédito, cualificadas como protexidas pero cun tipo impositivo superior.

Polo que atinxe á lexislación de seguridade social, é de destacar a normativa sobre saúde laboral e de prevención de riscos laborais e demais normativa laboral aplicábel, tal como o Real decreto lexislativo 1/1994, do 20 de xuño, texto refundido da Lei da Seguridade Social, Real decreto lei 1044/1985, polo que se regula o aboamento da prestación por desemprego, na súa modalidade de pagamento único, modificado pola Lei 45/2002, do 12 de decembro, de medidas urxentes para a reforma do sistema de protección por desemprego e mellora da ocupabilidade.

Tampouco debemos esquecer que ao Estado lle corresponde ditar disposicións sectoriais que afectan a determinadas clases de cooperativas. Entre estas disposicións cabe citar:

- Lei 13/1989, do 26 de maio, reguladora das cooperativas de crédito, e o Real decreto 84/1993, do 23 de xaneiro, que aproba o seu Regulamento.
- Lei 30/1995, do 8 de novembro, de ordenación e supervisión dos seguros privados e o seu Regulamento, aprobado polo Real decreto 2486/1998, do 20 de novembro, que regula as cooperativas de seguros.
- As cooperativas de vivendas tamén teñen normas estatais aplicábeis coa finalidade de establecer determinadas garantías a favor dos socios, aos que cualifica como promotores da súa propia vivenda en réxime cooperativo, entre estas normas merece destacarse o Real decreto 2028/1995, do 22 de decembro, (BOE do 16 de xaneiro). Por este establécense as condicións de acceso ao financiamento cualificado estatal de vivendas de protección oficial promovidas por cooperativas de vivendas e comunidades de propietarios ao abeiro dos plans estatais de vivenda, e a Lei 38/1999, do 5 de novembro, de ordenación da edificación.
- Lei 16/1987, do 30 de xullo, de ordenación dos transportes terrestres, e Real decreto 1211/1990, do 28 de setembro (modificado polo Real decreto 927/1998, do 14 de maio e polo Real decreto 1830/1999, do 3 de decembro), aplicábel ás cooperativas de transportistas, etc.

Así mesmo, a Comunidade Autónoma de Galicia na órbita do desenvolvemento normativo contempla a elaboración de normas que completen aqueles aspectos da Lei galega de cooperativas, que debido ás súas características o lexislador reservou para un posterior tratamento regulamentario. É o caso da organización e funcionamento do máximo órgano consultivo en materia de cooperativismo, o Consello Galego de Cooperativas, da materia rexistral e a organización e funcionamento do Rexistro de Cooperativas de Galicia, das seccións de crédito, así como dos procedementos de conciliación e arbitraje cooperativa.

Dado que o Consello Galego de Cooperativas é o máximo órgano consultivo por razón da materia, foi o primeiro dos regulamentos en desenvolverse, para que o resto das propostas normativas puideran ser informadas por el. É así que, con data do 8 de febreiro de 2001, entrou en vigor o Decreto 25/2001, do 18 de xaneiro, (DOG do 7 de febreiro), polo que se regula a organización e funcionamento do Consello Galego de Cooperativas.

O segundo dos regulamentos necesarios para cumprir co mandato legal foi o referido ao Rexistro de Cooperativas de Galicia, aprobado mediante o Decreto 430/2001, do 18 de decembro, (DOG do 12 de febreiro de 2002). Este Decreto contou cun longo proceso de elaboración e caracterízase por ser un norma altamente participativa na súa elaboración e consensuada coas entidades representativas das cooperativas, así como informada favorablemente polo Consello Galego de Cooperativas.

Continuando co labor de desenvolvemento regulamentario atópase en fase de elaboración o Regulamento de arbitraje e conciliación cooperativa. Polo momento non se considera oportuno abordar un Regulamento de cooperativas con seccións de crédito, sen saber previamente o peso que estas seccións teñen na nosa Comunidade Autónoma (estímase nun número entre oito e catorce).

Prevese coñecer o número exacto a medio prazo, a través do depósito das contas anuais que se realiza no Rexistro de Cooperativas, proceso que non está culminado. Aínda que se considera que a Lei 5/1998, de cooperativas de Galicia, establece cautelas e garantías que poderían resultar suficientes no caso de que se fagan efectivos os controis nela previstos, non se descarta acometer este desenvolvemento regulamentario, sempre que se considere oportuno e existan garantías e solvencia suficientes para cumprir coas previsións da Lei de cooperativas.

Para completar o marco normativo, no ámbito internacional é necesario citar as recomendacións da Alianza Cooperativa Internacional, o Estatuto da Sociedade Cooperativa Europea e a Recomendación da OIT sobre promoción das cooperativas, pola súa influencia no mundo cooperativo.

1.3.- Situación competencial actual

Nos comezos de 2003 tivo lugar na Xunta de Galicia unha reestruturación administrativa por mor de “adaptala ás necesidades que o momento actual aconsella acometer, tendo en conta os criterios de eficacia e economía que deben inspirar a actuación e organización administrativa” (Decreto 8/2003, do 18 de xaneiro, polo que se modifica a estrutura orgánica da Xunta de Galicia).

Como resultas desta reestruturación creouse a Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais, que aglutina competencias que estaban atribuídas ás antigas Consellería de Familia, de Promoción do Emprego, Muller e Xuventude, e á de Xustiza, Interior e Relacións Laborais.

Entre as competencias asumidas están as relativas ás cooperativas e outras empresas de economía social, sen prexuízo das competencias sectoriais que en materia de cooperativas teñan atribuídas outras consellerías, como por exemplo, a Consellería de Política Agroalimentaria e Desenvolvemento Rural con respecto ás cooperativas agrarias e ás cooperativas de explotación comunitaria da terra.

Esta asignación competencial atópase en consonancia coa Lei 5/1998, do 18 de decembro, de cooperativas de Galicia, que establece que será a consellería competente no ámbito do traballo a titular das competencias en materia de promoción e desenvolvemento das sociedades cooperativas e das súas estruturas de integración económica e representativa, sen prexuízo das competencias doutras consellerías en función da actividade empresarial que desenvolvan as cooperativas.

Dentro da estrutura orgánica da Consellería encádranse as Direccións Xerais de Relacións Laborais e de Promoción de Emprego. Á primeira correspóndelle, entre outras, as funcións de dirección, coordinación, control e execucións das competencias da Comunidade Autónoma en materia de cooperativas e outras empresas de economía social. Pola súa parte, á segunda correspóndelle as funcións relativas á promoción do emprego nestas entidades.

Na estrutura da Dirección Xeral de Relacións Laborais incardínase a Subdirección Xeral de Cooperativas e Economía Social. O mundo cooperativo galego conta dende hai case dous anos cunha unidade específica, con rango de Subdirección Xeral, dedicada en exclusiva ao cooperativismo e á economía social. Dáselle resposta a unha vella reivindicación do movemento cooperativo, así como á necesidade de atender con eficacia o incremento de funcións que supuxo a entrada en vigor da Lei de cooperativas, e posteriormente a posta en marcha do Consello Galego de Cooperativas e tamén a aprobación do Regulamento do Rexistro de Cooperativas de Galicia.

A esta Subdirección Xeral correspóndelle a promoción, coordinación, desenvolvemento, control e execución das competencias da Comunidade Autónoma en relación coas cooperativas e outras empresas de economía social, así como as relacións coas súas entidades representativas.

Para o desenvolvemento das súas funcións conta cun Servizo de Cooperativas e Economía Social, que, entre outras, correspóndelle as funcións de cualificación, inscrición e certificación dos actos que deben acceder ao rexistro de cooperativas central, e os depósitos relativos ás asociacións de cooperativas, a coordinación dos rexistros provinciais e a execución dos programas de promoción e divulgación do cooperativismo. Incardinado no Servizo, e baixo a súa dependencia, atópase o Rexistro Central de Cooperativas.

Polo que respecta ao ámbito provincial, en cada unha das catro Delegacións Provinciais da Consellería cóntase cun Servizo de Relacións Laborais que, entre outras, desenvolverá as funcións propias da Dirección Xeral de Relacións Laborais en materia de cooperativas e economía social. Baixo a dependencia destes Servizos están os Rexistros Provinciais de Cooperativas.

Consonte ao anterior, a competencia xeral en materia de cooperativas na nosa Comunidade Autónoma osténtaa a Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais. Os seus ámbitos competenciais non só son os normativos, senón tamén as funcións rexistras, as de inspección e supervisión (encomendada á Inspección de Tráballo e Seguridade Social), e as sancionadoras.

Polo que atinxe aos demais departamentos ou Consellerías correspóndelles exercer as mesmas funcións (de control, normativas, supervisoras, etc.), que realicen sobre outro tipo de empresas privadas que actúan no mesmo sector. Teñen a salvidade das cooperativas de seguros e de crédito, que están suxeitas a un réxime normativo e supervisor peculiar e máis intenso có que se lle aplica ás demais clases de cooperativas.

Á citada Consellería adscríbese, como órgano colexiado, o Consello Galego de Cooperativas, organismo máximo de promoción e difusión do cooperativismo na Comunidade Autónoma de Galicia e órgano consultivo e asesor das administracións públicas galegas naqueles temas que afecten ao cooperativismo. A presidenta do Consello é a conselleira de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais.

2.- Políticas públicas e cooperativismo

2.1.- Marco xeral. Niveis de actuación

O asociacionismo ten as súas orixes na propia necesidade de evolución da humanidade ao longo da historia. As cooperativas, como empresas de finalidade socioeconómica, son unha fórmula eficaz para canalizar e dar solucións aos proxectos de carácter asociativo.

Neste marco tan amplo, no ámbito supranacional, son de gran valía os principios cooperativos ditados pola Alianza Cooperativa Internacional, que foron revisados recentemente con motivo do seu centenario. A propia administración autonómica, na redacción da Lei de cooperativas de Galicia, asumiu as recomendacións establecidas pola Alianza Cooperativa Internacional, tal como se recolle expresamente no seu preámbulo e no artigo primeiro.

No ámbito europeo, hai que citar o Estatuto da Sociedade Cooperativa Europea, así como a Recomendación da OIT sobre promoción de cooperativas, que se acordou en Xenebra, no ano 2002.

No marco da Unión Europea, as competencias sobre o cooperativismo residen principalmente na Comisaría Europea da Empresa e da Sociedade da Información, na Dirección Xeral da Empresa e da Sociedade da Información, e na Unidade do Artesanado, Pequenas Empresas, Cooperativas e Mutuali-

dades. Así mesmo, é necesario mencionar o Fondo Social Europeo, como instrumento de apoio para o fomento do emprego e o desenvolvemento da economía social.

No ámbito de España, pódense diferenciar no sector cooperativo competencias de actuación de carácter transversal e sectorial. As competencias transversais correspóndenlle ao Ministerio de Traballo e Seguridade Social, e dentro deste á Secretaría Xeral de Emprego e á Dirección Xeral de Fomento da Economía Social e FSE. As competencias sectoriais correspóndenlle aos diferentes ministerios e departamentos, de acordo coas materias que teñan atribuídas, como por exemplo o Ministerio de Agricultura, Pesca e Alimentación, no caso das cooperativas agrarias.

A Constitución Española, no seu artigo 129.2, impón a todos os poderes públicos a obriga de fomentar, mediante unha lexislación axeitada, as sociedades cooperativas. En relación con este precepto constitucional de fomento e promoción, o certo é que a CE non concreta as medidas que se deben desenvolver, pero en cambio encomenda a función de promoción aos poderes públicos. No termo poderes públicos debemos incluír o poder lexislativo (estatal ou autonómico, segundo corresponda), e o poder executivo, no exercicio da súa potestade regulamentaria.

Polo tanto, a amplitude con que debe interpretarse a actuación pública de fomento e promoción das sociedades cooperativas, refírese á necesidade dun apoio xeral a estas entidades, tanto económico como técnico, formativo e/ou xurídico. Así mesmo, a CE non limita o obxecto social ou a finalidade cooperativa que se deba promover, polo que se conclúe que é de interese xeral a actividade de fomento das sociedades cooperativas por si mesma, sexa cal sexa o seu obxecto social: cooperativas de traballo asociado, agrarias, de crédito, de servizos, de consumidores e usuarios, do mar, de vivendas, de servizos sociais, de seguros, etc.

En termos similares, o artigo 137 da Lei 5/1998, do 18 de decembro, de cooperativas de Galicia, integrado dentro do capítulo V “Da administración pública e as cooperativas”, establece que:

- 1.- “A Xunta de Galicia reconece de interese social a promoción e o desenvolvemento das sociedades cooperativas e das súas estruturas de integración económica e representativa, garantíndose a súa liberdade e autonomía.

Neste marco, realizará unha política de fomento do movemento cooperativo e adoptará as medidas necesarias para promover a constitución e o desenvolvemento de cooperativas, de forma que poidan cumprir os seus obxectivos económicos e sociais, de acordo cos principios cooperativos informadores desta Lei.

- 2.- A correspondente actuación levarase a cabo a través da consellería competente en materia de traballo, á que se dotará de recursos e servizos necesarios para o cumprimento das súas funcións, sen prexuízo das competencias doutras consellerías en función da actividade empresarial que desenvolvan as cooperativas para o cumprimento do seu obxecto social.

3.- A Administración local, no ámbito das súas competencias, procurará considerar dentro dos seus plans ou programas de actuación a promoción e o desenvolvemento das sociedades cooperativas”.

En definitiva, de acordo cos artigos 129.2 da Constitución Española e 137 da Lei de cooperativas de Galicia, pódese concluír que é necesario realizar unha promoción integral das cooperativas, a través tanto da lexislación estatal como da autonómica galega, de forma que se implique todos os poderes públicos interesados.

No ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia, as competencias transversais en materia de cooperativismo correspóndenlle á Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais, como xa se detallou anteriormente. As competencias sectoriais correspóndenlle ás diferentes consellerías e organismos da Administración autonómica, de acordo coas materias que teñan atribuídas.

Finalmente, a Administración local, dentro do seu ámbito de competencias, tamén desenvolve actuacións que directa ou indirectamente fomentan, promocionan e serven de apoio ás cooperativas. Actuacións tales como a defensa dos consumidores e usuarios, a xestión de vivendas, a prestación de servizos sociais, etc., poden organizarse en réxime cooperativo. De aí o labor da Administración local fomentando a constitución de cooperativas de integración e a prestación de servizos a través de cooperativas (mediante concertos), así como a promoción de actividades socioeconómicas cooperativizadas.

A nivel local tamén son de destacar as funcións que están a realizar as deputacións, concellos e demais entidades, que a prol de fomentar o emprego realizan actuacións de asesoramento, apoio técnico e formación. Fano ben directamente ou en colaboración con outras administracións públicas ou coas asociacións de cooperativas, como por exemplo: cursos de formación ocupacional, asesoramento ás cooperativas, apoio técnico para a creación de empresas con forma de cooperativa (a través das Unidades de Promoción do Emprego e organismos ou unidades similares), información e tramitación de axudas que proceden doutras Administracións Públicas ou da Unión Europea, etc.

En conclusión, o desenvolvemento e a expansión do cooperativismo en Galicia, de igual xeito que ocorre no resto de España e tamén no contorno europeo, dependerá moi directamente da actitude que cara a el teñan os poderes públicos e os demais axentes que interveñen no deseño e na execución das políticas públicas, cada un no marco competencial e nivel de actuacións que lle corresponda.

2.2.- Medidas de apoio ao cooperativismo

As políticas públicas que se levan a cabo na Unión Europea, en España e na nosa Comunidade Autónoma, que son susceptibles de incidir sobre as cooperativas, poden clasificarse segundo os seus contidos e o seu carácter transversal (políticas dirixidas ao cooperativismo, a súa promoción e fomento), ou sectorial (políticas dirixidas a incidir sobre unha realidade económica determinada, por exemplo: política agraria, de emprego, de vivenda, política social, política educativa, etc.).

Polo tanto, de maneira distinta ás políticas transversais, que son aquelas postas en marcha polos poderes públicos para axudar en toda a súa amplitude ás empresas cooperativas, as políticas sectoriais están dirixidas a incidir nunha vertente determinada da actividade socioeconómica.

Seguindo ao profesor Rafael Chaves Ávila no informe “La Economía Social en el año 2000” (CIRIEC, 2002), se o dinamismo do sector e da propia sociedade civil son factores determinantes na expansión do cooperativismo, non menos influente foi e está a ser o papel das políticas públicas.

Cómpre distinguir entre:

2.2.1.- Medidas institucionais

Este tipo de medidas van dirixidas a institucionalizar no sistema económico unhas formas organizativas específicas, como é o caso das cooperativas, en igualdade de condicións en relación con outras formas organizativas. Esta visión transversal implica:

- Recoñecer a identidade distinta das cooperativas e a súa capacidade para actuar en calquera sector de actividade económica, (por exemplo con leis de cooperativas).
- Eliminar ou compensar as dificultades de operar cun estatuto diferenciado, polo que se sitúan en posición de inferioridade de oportunidades, posición corrixíbel por exemplo cunha fiscalidade favorábel.
- Recoñecer a súa condición de interlocutor no proceso de elaboración e aplicación das distintas políticas públicas.

Na Comunidade Autónoma de Galicia, entre as medidas institucionais adoptadas, destaca principalmente a promulgación da Lei de cooperativas de Galicia, para lograr o recoñecemento da súa identidade diferencial e a adecuación da lexislación que lles afecta ás peculiaridades propias das cooperativas na nosa comunidade. Posteriormente, esta medida complementouse coa constitución do Consello Galego de Cooperativas e do Rexistro de Cooperativas de Galicia.

No que se refire á capacidade das sociedades cooperativas para actuaren nos diferentes sectores da actividade económica, aínda persisten certas barreiras, como por exemplo no caso dos hidrocarburos, da enerxía eléctrica, etc.

2.2.2.- Medidas de fomento e promoción

A Lei galega caracterízase, en cumprimento do mandato constitucional, por regular as cooperativas non de maneira aséptica, senón por fortalecer e dinamizar esta fórmula empresarial, recoñecendo o seu papel como motor de desenvolvemento económico, xeración de emprego, redistribución de recursos e

prestación de servizos de natureza social. Como consecuencia disto, en todo o seu articulado a filosofía inspiradora oriéntase á promoción, fomento e apoio específico do cooperativismo.

Polo tanto, a administración autonómica galega, consciente de que o fomento do cooperativismo ten un importante papel como política de desenvolvemento económico e de benestar social, sen deixar de lado os sectores xa consolidados, está afondando nas posibilidades desta fórmula en actividades ou sectores identificados como emerxentes. É o caso dos servizos sociais, a integración social, a explotación de recursos acuícolas ou a silvicultura.

As consultas feitas a través das enquisas practicadas para esculcar a opinión do sector, coinciden en expresar que se deben continuar e ampliar por parte da Administración as actividades de promoción e fomento, regulando se cabe novos tipos de axudas como son as vinculadas aos resultados. Lograríase así máis implicación dos axentes de desenvolvemento local e das sociedades de desenvolvemento comarcal, así como unha maior implicación dos concellos galegos nestas actividades. Tamén se demanda a creación de institutos de formación cooperativa e de oficinas públicas de asesoramento cooperativo.

2.2.3.- Medidas financeiras

As cooperativas, ao igual ca outras entidades englobadas baixo o concepto de economía social, presentan problemas de índole financeira, que se deben ás súas regras estatutarias específicas de funcionamento interno, así como ás súas dificultades para acceder aos mercados financeiros privados.

Este factor pode atenuarse con medidas financeiras públicas. Na nosa comunidade estas medidas poderían consistir, e hai fundamento para iso, no reforzamento dos fondos propios das cooperativas e flexibilizando as regras internas a través da admisión de socios colaboradores (artigo 29 da Lei galega). Tamén mediante a promoción de estruturas de apoio financeiro, neste sentido no artigo 142 da Lei galega menciónase unha vía de financiamento a través das caixas de aforro, que terían que destinar unha parte dos seus investimentos obrigatorios ao sector cooperativo.

Do resultado da enquisa que se lle fixo aos axentes do sector, tíranse diversas opinións coincidentes en que se deberían apoiar e fomentar acordos coas entidades financeiras, e así mesmo valorar a posibilidade de axudar financeiramente ás cooperativas mediante a creación de sociedades de garantía recíproca.

2.3.- Axudas públicas

As axudas públicas tamén son unha medida de apoio ao cooperativismo, que polo seu elevado número, transcendencia e importancia na actualidade merecen un tratamento específico, sen esquecermos que á vez teñen unha repercusión favorábel na promoción e fomento das iniciativas e proxectos cooperativos.

Os programas de axudas que a Xunta de Galicia convoca e publica oficialmente todos os anos para apoiar o cooperativismo teñen como finalidades principais lograr o seu desenvolvemento, consolidación e competitividade no mercado, creando emprego nestas entidades e mellorando a súa xestión. No financiamento das axudas públicas están implicadas as administracións autonómica, estatal e europea, cada unha co esforzo orzamentario que lle corresponda.

Dunha forma esquemática e resumida, as axudas públicas ao cooperativismo pódense clasificar polo seu carácter en transversais e sectoriais, e dentro de cada un destes bloques en xerais e específicas, segundo sexan o seu alcance e os conceptos que se auxilian.

Facer unha recompilación descritiva de todas as liñas de axuda relacionadas co cooperativismo, tanto a nivel estatal como autonómico, sería unha tarefa inxente, que dende logo non é o obxecto deste Libro Branco. Neste capítulo, o que se pretende é citar aquelas axudas máis significativas, xa sexa polo volume de investimentos ou polo número de entidades beneficiarias, e sobre todo describir os programas de axuda específicos para as cooperativas.

2.3.1.- Programas de carácter xeral

As sociedades cooperativas, como calquera outra empresa, teñen acceso ao réxime de axudas, subvencións, bonificacións e calquera outra medida de apoio económico establecida polas administracións públicas. Pode ser en libre concorrència con outras posíbeis entidades beneficiarias ou con determinadas vantaxes reguladas nas propias ordes de convocatoria.

No ámbito de Galicia, hai varias consellerías e organismos públicos que teñen programas de axudas de carácter xeral, que poden ser de utilidade e acordos coas necesidades das cooperativas.

A diversidade de actividades das cooperativas e a súa presenza en moi diversas manifestacións da vida económico-social de Galicia fanas destinatarias potenciais dunha gran variedade de axudas públicas de carácter xeral, que resultaría prolixo e, inevitabelmente, incompleto enumerar. A xeito de resumo e clasificadas polo órgano que as convoca, cítanse algunhas das de maior repercusión:

- Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais
  - Axudas ás entidades de iniciativa social.

- Consellería de Política Agroalimentaria e Desenvolvemento Rural
  - Axudas para os investimentos en transformación e comercialización de produtos agrarios. Teñen como obxectivos a creación, ampliación e modernización das industrias agrarias galegas (moitas delas baixo titularidade cooperativa).

- Axudas para a promoción, comercialización e mellora da calidade dos produtos agrarios e agroalimentarios.
  - Axudas para programas agrarios de mellora técnica e desenvolvemento sustentábel dos procesos produtivos agrícolas.
  - Mellora e modernización das estruturas de produción das explotacións agrarias.
  - Axudas para a utilización de métodos de produción agraria compatíbeis co ambiente.
  - Axudas ao financiamento de accións de asesoramento para a mellora da calidade do leite producido e recollido nas explotacións.
  - Calquera outra axuda que lles poida corresponder ás cooperativas cando sexan titulares de explotacións agrarias, dentro do marco das axudas da Política Agraria Comunitaria (PAC).
- Consellería de Innovación, Industria e Comercio:
    - Axudas para o sector artesanal galego.
    - Axudas para actuacións en materia de calidade.
- Consellería de Medio Ambiente:
    - Axudas para a mellora da calidade na comercialización de produtos silvícolas.
    - Fomento da silvicultura e da ordenación de montes arborizados.
- Instituto Galego de Promoción Económica (IGAPE):
    - Apoio financeiro a investimentos.
    - Apoio financeiro a PEMES.
    - Liña de financiamento de microcréditos e avais.
    - Axudas para o programa de emprendedores.
    - Axudas para proxectos de mellora competitiva.

2.3.2.- Programas de carácter específico

As administracións públicas establecen programas de axudas que están orientados específica e exclusivamente ás sociedades cooperativas.

En España, o principal programa ao respecto é o de “Desenvolvemento da Economía Social”, Programa Presupostario 322-C, baixo a competencia do Ministerio de Traballo, para o fomento das cooperativas e sociedades laborais. De acordo cos datos publicados polo Ministerio, Galicia foi no ano 2000 a quinta Comunidade Autónoma en canto ao importe dos fondos transferidos. Estes son executados posteriormente pola Administración autonómica, en concreto pola Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais.

Unha das medidas de apoio ao fomento do emprego, a través de cooperativas de traballo asociado, reguladas no ámbito estatal consiste na posibilidade de que os desempregados perceptores da prestación contributiva por desemprego perciban dunha soa vez o importe total do valor da prestación, sempre que se incorporen a unha cooperativa de traballo asociado e coa finalidade de destinar a cantidade percibida á capitalización necesaria para a realización da actividade.

Ademais en Galicia, pódense diferenciar programas de axudas específicos de carácter transversal, que se encadran na Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais, e programas de axudas específicos de carácter sectorial, que actualmente existen a través da Consellería de Política Agroalimentaria e Desenvolvemento Rural.

Seguidamente faise unha descrición detallada dos devanditos programas de axudas, para cada unha das consellerías citadas.

- Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais.

Á Comunidade Autónoma de Galicia correspóndelle a xestión dos programas de axudas para a creación e o mantemento do emprego, estas competencias tenas atribuídas a Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais.

Así mesmo, esta consellería convoca anualmente as axudas para a promoción e divulgación do cooperativismo, con cargo aos fondos propios da Comunidade Autónoma de Galicia.

Na Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais, os programas de axudas existentes están encadrados en dúas direccións xerais:

- a) Na Dirección Xeral de Relacións Laborais xestiónase a orde de axudas para a promoción e a divulgación do cooperativismo, que contén os seguintes programas:

- Impulso de proxectos empresariais cooperativos:
  - A finalidade deste programa é a de fomentar e promover o cooperativismo, de xeito que se conceden axudas económicas que faciliten a posta en marcha dos proxectos empresariais que se articulen baixo a fórmula cooperativa. Son destinatarios tanto aqueles que sexan de nova creación como aquel outros xerados polas entidades existentes, procurando facilitar a incorporación como socios traballadores dos afectados por procesos de crise empresarial.
  - As actividades que se subvencionan son aquelas realizadas antes do inicio da actividade empresarial. É o caso de asistencias técnicas para a orientación e acompañamento do proxecto empresarial e accións formativas e informativas dos promotores; asistencias técnicas consistentes na elaboración de estudos de viabilidade, de organización, de comercialización, auditorías e outros informes económicos; así como asistencias técnicas para a elaboración do plan empresarial.
  - É de destacar que este programa foi incorporado “ex novo” no ano 2003, e que pretende financiar os gastos derivados da realización das actividades relacionadas incluso previas á constitución formal da cooperativa.
- Financiamento dos gastos derivados da constitución de cooperativas e da modificación ou adaptación dos seus estatutos sociais:
  - A finalidade deste programa é o apoio á creación, ao desenvolvemento e á adaptación legal das cooperativas, de xeito que se conceden axudas para financiar os gastos derivados da súa constitución ou da adaptación dos seus estatutos sociais.
- Fomento e consolidación do asociacionismo:
  - A finalidade destas axudas é apoiar o fomento e a consolidación do asociacionismo, co que se subvenciona parcialmente os gastos normais de funcionamento das asociacións de cooperativas.
  - Atender os gastos de funcionamento das entidades representativas das cooperativas vén dar resposta positiva a unha demanda das asociacións de cooperativas de Galicia. A través da concesión destas axudas recoñécese o labor que as asociacións levan a cabo na defensa dos intereses das cooperativas que agrupan, cun carácter de entes insubstituíbeis na procura da promoción e difusión das características do cooperativismo. Esta liña foi introducida na orde de subvencións hai dous anos.
- Actividades de promoción do cooperativismo e adaptación ás novas tecnoloxías:

- Con esta axuda trátase de apoiar o desenvolvemento das actividades para o fomento do cooperativismo, actividades que poden consistir na organización de cursos, xornadas, conferencias, elaboración e publicación de estudos, traballos de investigación, etc., así como actividades de adaptación ás novas tecnoloxías. Poden ser obxecto de subvención a elaboración da páxina web, a súa incorporación a redes informáticas, implantación de sistemas telemáticos, etc..

- Promoción do cooperativismo mediante o fomento do acceso á condición de socio traballador:

- O obxecto deste programa é fomentar o acceso dos asalariados das cooperativas á condición de socio, de xeito que se financia parcialmente a achega ao capital social que deba desembolsar o traballador.

O montante destas axudas nos anos 2002 e 2003 chegan a preto de 445.000 € e resultaron beneficiadas 172 cooperativas.

Tamén con cargo aos fondos propios, a esta Dirección Xeral asígnanselle partidas para a celebración de convenios de colaboración coas universidades, medios informativos, concellos e outras entidades, coa finalidade de realizar actividades de promoción, fomento e difusión do cooperativismo.

No ano 2003, figuran nos presupostos desta Dirección Xeral case 920.000 € para a realización de todas estas actividades.

- b) Na Dirección Xeral de Fomento do Emprego xestiónase a orde de axudas para o fomento do emprego en cooperativas e sociedades laborais.

O obxecto desta orde é promover accións e outorgar axudas e subvencións que contribúan á creación e mantemento de postos de traballo en cooperativas e sociedades laborais que sexan viábeis técnica, económica e financeiramente.

Os beneficiarios serán cooperativas e sociedades laborais, así como os socios traballadores de cooperativas de traballo asociado ou de sociedades laborais que no momento de adquiriren a devandita condición estean desempregados, inscritos como demandantes de emprego no Servizo Público de Emprego, non percibisen este tipo de axuda nos catro anos anteriores, e nos que conorra algunha das circunstancias establecidas pola orde reguladora destas axudas.

Esta orde contén os seguintes programas:

- Axudas destinadas aos socios traballadores de cooperativas de traballo asociado ou de sociedades laborais, mediante a concesión da axuda para a adquisición da condición de socio traballador.

- Axudas destinadas ás cooperativas e sociedades laborais, nas modalidades de axudas pola incorporación de socios traballadores ou de traballo, e axudas para a contratación de directores ou xerentes.
- Subvención financeira. O obxecto deste programa ten por finalidade a redución de xuros dos préstamos para financiar investimentos en inmovilizado material e inmaterial.
- Axuda excepcional. O obxecto é conceder unha axuda (ata 3.000 euros no ano 2003), destinada ao investimento en activo fixo, para as cooperativas de traballo asociado e as sociedades laborais de nova creación, constituídas por socios desempregados inscritos no Servizo Público de Emprego e que pertencen a algún dos colectivos beneficiarios da axuda para a adquisición da condición de socio traballador.

Tamén se pode conceder ás cooperativas de traballo asociado e ás sociedades laborais que incorporen como socios traballadores a desempregados inscritos como demandantes de emprego no Servizo de Emprego, sempre que o investimento en activo fixo se realice para a introdución de novas tecnoloxías da información e as comunicacións.

No ano 2002, beneficiáronse 8.062 traballadores das axudas ao autoemprego e á economía social, dos que 2.643 foron dentro dos programas de promoción do emprego en cooperativas e sociedades laborais. (Informe Laboral, 2002, Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais). Comparativamente co ano 2001, incrementouse nun 20% o número de beneficiarios deste programa.

● Consellería de Política Agroalimentaria e Desenvolvemento Rural.

A Consellería de Política Agroalimentaria e Desenvolvemento Rural é o órgano da Administración autonómica encargado de propoñer e executar as directrices xerais do goberno sobre a política agroalimentaria.

Polo tanto ten entre as súas competencias o fomento, potenciación e desenvolvemento a nivel sectorial do asociacionismo agrario, nas súas múltiples posibilidades e figuras xurídicas: cooperativas agrarias, cooperativas de explotación comunitaria da terra, sociedades agrarias de transformación, agrupacións de produtores agrarios, organizacións profesionais agrarias, asociacións de defensa sanitaria, asociacións para tratamentos integrados na agricultura, asociacións de xestión de explotacións agrarias, comunidades de regantes, comunidades de pastos, agrupacións de montaña, etc.

De acordo co Decreto 50/2002, do 14 de febreiro, polo que se establece a estrutura orgánica da devandita Consellería, correspóndelle á Dirección Xeral de Industrias e Promoción Agroalimentaria a “formación, promoción e fomento do asociacionismo agrario”. Nesta Dirección Xeral está encadrada a Subdirección Xeral de Industrias Agroalimentarias, e dependendo dela o Servizo de Fomento Asociativo, que se encarga do “fomento e desenvolvemento do cooperativismo agrario, da tramitación e rexistro

das sociedades agrarias de transformación, da xestión dos programas de formación e da promoción das asociacións e agrupacións agrarias”.

Entre as actividades de fomento están o asesoramento técnico e as accións divulgativas e formativas que se realizan entre os agricultores e gandeiros galegos. Apóiase a constitución de entidades asociativas, sobre todo naquelas comarcas e sectores produtivos onde apenas existen. Asemade, trabállase no redimensionamento empresarial no medio rural, mediante procesos de integración e fusión das entidades asociativas xa existentes ou tamén a xuntanza e fusión de explotacións agrarias.

Isto supón unha clara aposta da Administración autonómica e do sector polo aforro de custos, racionalización do uso dos medios de produción, diversificación, transformación e comercialización das producións agrarias e mellora da calidade de vida no medio rural galego.

As actividades de fomento complementáanse coas actuacións de apoio ás entidades asociativas agrarias, baseadas nos diferentes programas e liñas de axuda que regula e desenvolve a Consellería de Política Agroalimentaria e Desenvolvemento Rural, todas elas de carácter sectorial. Malia isto, pódense diferenciar as axudas orientadas específica e exclusivamente ás entidades asociativas agrarias, principalmente ás cooperativas, e as axudas de alcance xeral, (algunhas das máis significativas xa se citaron anteriormente, no apartado 2.3.1 deste capítulo).

Seguidamente, descríbense con detalle os programas de axudas específicos para apoiar as cooperativas agrarias:

- Fomento do asociacionismo agrario e do redimensionamento empresarial das entidades asociativas agrarias en Galicia.

Este programa contempla axudas para a elaboración de estudos de viabilidade previos e para sufragar os gastos de constitución, para a realización de investimentos derivados das achegas ao capital social que fagan os novos socios e para apoiar os procesos de integración, absorción e fusión de cooperativas, así como para os gastos de funcionamento das entidades resultantes.

Os obxectivos do programa son:

- O fomento do asociacionismo e a constitución de novas cooperativas, no caso daquelas comarcas ou sectores nos que a súa presenza sexa escasa ou nula.
- A incorporación de novos socios ás cooperativas agrarias e SAT, para incrementar a súa dimensión e capacidade, potenciando á vez o espírito asociativo dos agricultores e gandeiros galegos.

- A integración cooperativa, mediante a constitución de cooperativas de segundo grao e, sobre todo, mediante procesos de fusión e absorción cooperativa, fundamentais para lograr o redimensionamento e a reordenación do sector cooperativo agrario en Galicia.

Os seus resultados nos últimos anos resúmense a continuación:

- Número de axudas concedidas: 230
- Importe das axudas concedidas: 2,6 millóns de €
- Número de agricultores que se integraron como socios: 1.280
- Número de cooperativas fusionadas e integradas: 36
- Número de entidades asociativas comunitarias constituídas: 42

As posibilidades e perspectivas deste programa son enormes, tanto para dinamizar e apoiar os procesos de redimensionamento e fusión das cooperativas, como tamén para lograr a xuntanza das explotacións agrarias, constituíndo cooperativas de explotación comunitaria da terra ou sociedades agrarias de transformación de carácter comunitario, que permitan o aforro de custos, a fixación da poboación no medio rural e a mellora da calidade de vida dos agricultores galegos.

- Mellora da formación, xestión e consolidación do asociacionismo agrario en Galicia.

Este programa contempla axudas para:

- Realización de actividades formativas (asistencia e organización de cursos, seminarios e xornadas técnicas, e, ata hai pouco, viaxes de interese agrario).
- Realización de auditorías, análises de xestión, estudos de viabilidade e estudos de mercado.
- Informatización das cooperativas (adquisición de equipos e programas informáticos, software para internet e fotocopiadoras).
- Contratación de persoal (xerentes, técnicos, axentes de substitución, administrativos e demais persoal cualificado).
- Actuacións relacionadas coa calidade (implantación de sistemas de xestión da calidade e de xestión ambiental, incluída a súa certificación).

Os obxectivos do programa son favorecer o proceso investidor necesario para adaptar as entidades asociativas de carácter agropecuario á realidade actual, de xeito que se fagan máis competitivas e dotándoas dunha maior viabilidade e estabilidade económica. A formación cooperativa dos agricultores e gandeiros socios, así como a mellora da xestión e dos servizos prestados, xunto co coñecemento real da cooperativa e coa dotación de recursos técnicos e humanos, son fundamentais para a consolidación dos proxectos cooperativos e para potenciar e incrementar as súas posibilidades de futuro.

No caso deste programa, pódense salientar os seguintes resultados:

- Máis de 8.600 persoas, agricultores e gandeiros, participaron en actividades de formación (cursos, xornadas e viaxes agrarias).
- Na actualidade, aproximadamente 80 cooperativas agrarias fan a auditoría regularmente. Subvencionáronse 44 estudos de viabilidade e de mercado.
- Informatizouse e modernizouse a xestión en cerca de 230 entidades.
- Creáronse e subvencionáronse máis de 300 postos de traballo, co que se xerou creación neta de emprego no sector cooperativo agrario.
- Implantáronse e certificáronse normas de xestión da calidade e de xestión ambiental en 16 entidades asociativas.

Este programa de axudas está en constante evolución, en función da demanda do sector, das necesidades das cooperativas e da propia normativa reguladora das axudas. Por exemplo, liñas de axuda como a de informatización, que tivo nos anos 1999 e 2000 o seu apoxeo como consecuencia do euro e do efecto 2000, está dando paso a outras iniciativas como a de implantación de normas de calidade e a contratación de axentes de substitución. Así mesmo, tamén se incrementou a contratación de persoal de xerencia e técnicos, e máis recentemente os tractoristas e os peóns de maquinaria, como consecuencia da implantación do servizo de maquinaria e a creación das CUMAS.

Polo tanto, as perspectivas son de continuidade da orde, coas pertinentes reformas e modificacións para adaptala ás necesidades do sector.

- Fomento do asociacionismo na utilización de maquinaria agrícola en Galicia.

Este programa regula as axudas para:

- Adquisición de maquinaria agrícola por primeira vez.
- Adquisición de maquinaria agrícola para reposición.

- Construción de almacéns para maquinaria e equipamento destes.

Os obxectivos do programa son fomentar o asociacionismo na utilización da maquinaria agrícola para poder aforrar custos nas explotacións agrarias e acceder a máquinas e equipos de maiores prestacións, seguridade e tecnoloxía avanzada. Ademais, nesta orde de axudas faise especial fincapé no apoio ás cooperativas de utilización de maquinaria agrícola (CUMAS).

Como resultados deste programa, cómpre destacar:

- Número de CUMAS constituídas e apoiadas: 45
- Número de cooperativas e SAT con servizo de maquinaria: 51
- Importe das axudas concedidas: 5,6 millóns de €
- Importe dos investimentos realizados: 16,9 millóns de €

O programa de fomento do asociacionismo na utilización de maquinaria agrícola en Galicia mantén unha tendencia crecente. Simplemente chega con recordar que no ano 2000 existían en Galicia 28 entidades asociativas con servizo de maquinaria, mentres que no ano 2003 xa son 96. Este crecemento é o mellor síntoma da aceptación que ten este programa, e polo tanto das súas garantías de continuidade.

- Apoio ás agrupacións de produtores agrarios recoñecidas en Galicia (APAS).

Este programa de axudas afecta ás agrupacións de produtores agrarios que se constituíron e foron recoñecidas ata o 31 de decembro de 1999. Inicialmente subvencionáronse os gastos de constitución das APAS, e na actualidade mantense a axuda para os seus gastos de funcionamento administrativo, unha axuda á que teñen dereito as APAS durante un período de cinco anos.

A súa finalidade é a concentración da oferta e a mellora da comercialización das producións agrarias. O financiamento do programa de axudas faise maioritariamente con fondos da Unión Europea. Todas as APAS recoñecidas en Galicia xuridicamente son cooperativas, e predominan polo seu número as do subsector leiteiro.

En Galicia chegaronse a recoñecer 38 APAS, das cales están recibindo subvencións actualmente 22, aínda que este número diminúe anualmente segundo vai rematando o período de cinco anos de axudas. Nos últimos exercicios, o importe das axudas concedidas sumou un total de 13,6 millóns de €.

Este programa de axudas vai camiño de extinguirse, unha vez que as APAS recoñecidas esgoten o período de tempo subvencionado. De cara ao futuro cabe a posibilidade de que se establezan, por parte

da Administración autonómica e con fondos propios, programas similares cunha regulamentación específica.

Tamén é necesario recordar que nos sectores de froitas e hortalizas e de plantas ornamentais, a normativa comunitaria e estatal relativa á constitución de agrupacións de produtores está en vigor. Polo tanto, as entidades asociativas agrarias con actividade nestes sectores, en colaboración coa administración, deben valorar seriamente a posibilidade de acollerse a estes programas.

Por outra parte no ano 2003, publicouse por primeira vez a orde de axudas pola que se regula o recoñecemento das agrupacións de produtores de patacas de consumo. Así mesmo, esta orde contempla axudas para gastos de constitución e funcionamento administrativo, e para mellora das estruturas produtivas e de comercialización. O programa ten como obxectivo apoiar as APAS de patacas de consumo, non destinadas á industria feculeira, para mellorar as súas estruturas produtivas e de comercialización, facilitando incluso a creación dun fondo de rotación que amortiza as flutuacións de prezos que se producen ciclicamente.

2.4.- Outras actuacións públicas

Existen determinadas actuacións públicas que se dirixen especificamente á promoción do cooperativismo, tales como as denominadas medidas institucionais onde se observa a necesidade de potenciar a presenza das cooperativas como interlocutores na concertación social para a elaboración e aplicación das políticas públicas.

Isto concluirá no pulo da súa presenza institucional en órganos como o Consello Económico e Social, así como nos pactos rexionais para o emprego, aínda que esta situación estase corrixindo coa creación de órganos de concertación, tanto a nivel nacional (caso do Consello para o Fomento da Economía Social), como a nivel autonómico (caso do Consello Galego de Cooperativas).

Tamén se está apostando pola formación cooperativa, mediante a impartición de cursos, seminarios ou xornadas, ben directamente ou en colaboración con diversas entidades, como é o caso das universidades e dos concellos. Os destinatarios destas actividades formativas non só son os cooperativistas, senón que tamén van dirixidas aos alumnos universitarios e de formación profesional, ao persoal das administracións e a outros colectivos, todos eles futuros emprendedores.

No eido laboral, unha medida de apoio público pódese considerar a modificación da regulación dos traballadores das cooperativas ligada ás débedas co Fondo de Garantía Salarial (FOGASA), así como tamén a medida de fomento consistente na capitalización do desemprego por parte de traballadores que decidan constituírse en cooperativas.

Así mesmo, están as “políticas de demanda”, xa que as administracións públicas constitúen o principal cliente nas economías desenvolvidas. Neste contexto da contratación pública, a Administración

pode xogar un papel fundamental; é dicir, que, cumpridas as esixencias de calidade e prezo, teranse que primar aquelas modalidades organizativas que máis funcionalidade presenten en relación coa satisfacción do interese social e coa xeración de valor social engadido (como emprego, equidade distributiva, cohesión social, etc.).

Tamén, é determinante o nivel de coñecemento da fórmula empresarial e do sector cooperativo, tanto dende un plano político como social, para a definición e o despegue das políticas públicas e para a activación de iniciativas empresariais, respectivamente.

Polo tanto, as medidas deben ir encamiñadas a lograr o aumento deste nivel cognitivo-cultural. Entre estas medidas cabe destacar: a creación dun clima de opinión pública coñecedor e receptivo cara a esta realidade; a inserción do cooperativismo nos programas formativos do sistema educativo regrado e non regrado, nos seus diferentes niveis (secundario, universitario, formación profesional); a inscrición do cooperativismo nos programas de investigación; e a ampliación da cobertura divulgativa a través dos medios de comunicación, xa sexan de carácter xeral, con seccións específicas ou especializados (revistas, publicacións monográficas, programas de TV e radio, prensa).

Tampouco podemos esquecernos de diversas medidas que adopta a Administración transversalmente, e sobre todo sectorial, que representan vantaxes competitivas para o mundo cooperativo, como por exemplo: o acceso á cota leiteira, o reparto de dereitos de axudas da PAC, etc., no caso das cooperativas agrarias; ou o acceso á adquisición preferente de terreos de xestión pública, por parte das cooperativas de vivendas.

2.5.- Control e inspección

Para levar a cabo un mellor exercicio dos cometidos de control e inspección das cooperativas por parte da Administración competente, unha das ferramentas principais constitúea o Rexistro de Cooperativas de Galicia, a través das distintas funcións que lle corresponden, presidido na súa actuación polos principios de publicidade material e formal, legalidade, lexitimación, prioridade e tracto sucesivo.

En outubro de 2003 figuraban inscritas nos rexistros de cooperativas, central e provinciais, un total de 3.399 cooperativas de todas as clases. Entre elas as máis numerosas son as de traballo asociado e as agrarias, aínda que esta cifra non nos debe confundir co cooperativismo realmente activo en Galicia, que de acordo co xa manifestado anteriormente, a 20 de marzo de 2003, chega a 1.004 cooperativas activas en Galicia.

A razón desta diverxencia radica na existencia dun elevado número de cooperativas que ademais de non teren actividade, non realizaron os preceptivos trámites de disolución e liquidación, polo que figuran con “folla aberta” nos correspondentes rexistros. Non obstante, esta situación de discordancia estase reconducindo a través do mecanismo de adaptación de estatutos.

A entrada en vigor, o 21 de marzo de 2002, do Regulamento do Rexistro de Cooperativas de Galicia, (Decreto 430/2001, do 18 de decembro), supuxo un avance importante para depurar os rexistros de cooperativas. A disposición transitoria primeira contén un calendario de adaptación de estatutos á Lei de cooperativas de Galicia, rematando o último período o 31 de decembro de 2004. Establece que as cooperativas que non solicitasen do rexistro de cooperativas competente, a inscrición da adaptación dos seus estatutos sociais nos prazos indicados, quedarán disoltas de pleno dereito e entrarán en período de liquidación.

Polo que respecta á actividade de rexistro nos últimos dez anos, o cooperativismo experimentou un crecemento sostido ao que non foi alleo a actividade de fomento da Xunta de Galicia, fundamentalmente a través do desenvolvemento do marco normativo e das accións divulgativas promovidas.

Á parte do control na evolución das cooperativas, en canto á súa constitución e disolución, que se exerce a través dos rexistros, existe a posibilidade de que as cooperativas sexan inspeccionadas, e no seu caso, sancionadas por incumprimentos da súa normativa, tal como se contempla nas distintas leis de cooperativas e tamén na lei galega.

A exposición de motivos da Lei galega establece que a potestade da función inspectora, en relación co cumprimento desta Lei, correspóndelle á consellería competente en materia de traballo, sen prexuízo das funcións inspectoras que poidan corresponderlle a outras consellerías. En termos similares exprésase o artigo 138, establecendo que: *“A función inspectora sobre o cumprimento da lexislación cooperativa... exerceraa a dita consellería a través da Inspección de Traballo e Seguridade Social...”*, e segue dicindo: *“Esta función realizarase preferentemente con carácter preventivo, para contribuír ao mellor cumprimento da lexislación cooperativa...”*

Polo tanto, trátase de que as cooperativas sexan inspeccionadas conforme a esta Lei, e serán sancionadas se houbo infracción dela, ou tamén como di o artigo 139, dos seus estatutos. Se as que resultan infrinxidas son outras normativas, tales como a lexislación laboral ou de seguridade social, serán inspeccionadas e sancionadas conforme a normativa específica de que se trate

As infraccións clasifícanse en tres grupos (leves, graves e moi graves). O conselleiro/a competente en materia de traballo, actualmente a conselleira de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais, incluso poderá acordar a descualificación da cooperativa, o que provocaría a súa disolución.

A Administración non só pode exercer funcións de inspección nas cooperativas, senón que ademais pode intervir a cooperativa nos supostos e coas facultades e procedemento que lle atribúe o artigo 140 da Lei. De acordarse a intervención administrativa, calquera acordo que adopten os órganos da cooperativa debe contar coa aprobación dos funcionarios nomeados polo poder público.

No proceso de obtención de datos para a elaboración do Libro Branco tense recabado a opinión do sector a este respecto, identificando visións coincidentes na necesidade, en materia de inspección e

control, de incrementar os controis sobre as actividades e actuacións das cooperativas, así como sobre as axudas que se conceden ao sector. Tamén hai opinións coincidentes sobre a conveniencia dun maior control do crédito cooperativo e de abordar a disolución daquelas cooperativas que non se axusten á normativa vixente e ao establecido nos seus estatutos.

3.- As Cooperativas na interlocución e na articulación de consensos sociais

Pola posición que ocupan na economía de Galicia, pola dimensión social que alcanzan, pola súa propia natureza, e pola proxección que poden e deben ter para maximizar a súa contribución ao desenvolvemento e ao benestar social, cómpre unha seria reflexión sobre a situación e o rol que lles atinxe ás cooperativas no diálogo económico-social e, en suma, na consecución dos consensos necesarios. Nese sentido cómpren avances en varios eidos.

3.1.- A vertebración das Institucións cooperativas

Segundo as pautas establecidas polo propio marco constitucional, o asociacionismo cooperativo, como instrumento de representación e defensa dos seus propios intereses, foise recollendo en todos os procesos normativos, apoiando e promocionando a integración, a asociación e as institucións representativas do ámbito cooperativo.

É indiscutíbel na actualidade, o papel principal que a prol da representatividade do mundo cooperativo supoñen as unións, federacións e confederacións de cooperativas como entidades agrupadoras das inquiredanzas xerais destas sociedades, así como o papel de apoio e interlocución coas diferentes administracións públicas.

Xunto cos organismos e entidades públicas de apoio ás cooperativas, existe un amplo abano de estruturas asociativas e federativas, que ademais de representaren e defenderen os intereses das empresas e entidades afiliadas, ofrecen a estas diversos servizos de consultoría e apoio técnico.

As entidades representativas das cooperativas son instrumentos necesarios para a permanente comunicación que debe existir á hora de manifestar as súas necesidades e defender os seus intereses comúns ante as administracións públicas, axentes económicos e axentes sociais, coas organizacións similares doutras comunidades autónomas e incluso en foros de carácter e dimensión internacional.

Resulta substancial, recordando o marco cooperativista galego co que nos atopabamos hai non demasiados anos e recoñecendo publicamente o que se avanzou neste terreo, continuar evitando a dispersión do fenómeno cooperativo e propiciar o asociacionismo dende a propia Administración. Sen discutir o papel que a administración pública debe representar nas asociacións de cooperativas, e estas naquela, resulta evidente que a súa intervención non pode ser doutro xeito que non sexa a de fomentar a integración cooperativa.

Seguindo as pautas marcadas polas diferentes leis cooperativas e tamén pola Lei galega, as unións, federacións e confederacións deben impulsar e exercer as súas funcións de representación, así como o exercicio da conciliación no mundo cooperativo, tanto entre cooperativas, como entre estas e os seus socios.

Tamén deben incrementar a posibilidade de organización, con capacidade financeira suficiente, de servizo e de asesoramento, tanto como sexa conveniente para os intereses dos seus socios. Así mesmo, participarán, xunto coa administración pública e as institucións e organismos desta, a prol do perfeccionamento da lexislación e como institución de ordenamento socioeconómico, xa que resulta un interlocutor necesario para logralo. Finalmente, fomentarán a promoción e a formación cooperativa.

É importante que as diferentes consellerías, con competencias na materia de cooperativismo, unifiquen criterios de actuación neste campo, para os efectos de lograren unha maior coordinación e complementariedade.

En definitiva, as entidades representativas das cooperativas pódense considerar un mecanismo complementario da administración pública na súa función de promoción do movemento cooperativo, e como tal está implícito na Lei galega, no seu Título IV “Das asociacións e representación cooperativa”, tanto cando se regula o asociacionismo e o fomento cooperativo como pola súa participación no Consello Galego de Cooperativas.

Actualmente, como xa temos visto no capítulo correspondente, están inscritas no Rexistro Central de Cooperativas sete entidades representativas das cooperativas galegas: AGACA (Unión de Cooperativas Asociación Galega de Cooperativas Agrarias), UGACOTA (Unión de Cooperativas de Traballo Asociado Ugacota), SINERXIA (Federación de Empresas Cooperativas Sinerxia), UCETAG (Unión de Cooperativas de Ensino de Traballo Asociado de Galicia), EIXO (Unión de Cooperativas de Traballo Asociado Eixo), UCAFE (Unión de Cooperativas Agrarias de Ferrol), ACAP (Asociación de Cooperativas Agrarias de Pontevedra) e UGACОВI (Unión de Cooperativas de Vivendas).

Cada unha delas ten distinta representatividade, pero no seu conxunto xogan un papel fundamental, xa que a través do asociacionismo cooperativo, atópanse fórmulas de encontro e de solución para as súas necesidades e intereses comúns.

Polo que respecta ás confederacións sectoriais existentes en España, agrúpanse nunha única organización empresarial de estrutura confederativa e de ámbito estatal, de carácter intersectorial, que constitúe a máxima institución representativa da Economía Social en España, denominada CEPES (Confederación Empresarial Española da Economía Social).

Na CEPES están integradas sete confederacións e/ou federacións estatais de cooperativas, entre elas CCAE, COCETA e UECOЕ, seis grupos empresariais de economía social, catro confederacións e/ou federacións autonómicas de cooperativas e de economía social, a Confederación Nacional de Previsión

Social (CNEPS), a Confederación Empresarial de Sociedades Laborais (CONFESAL), dúas organizacións nacionais de discapacidade, unha Federación representante das Empresas de Inserción (FEDEEI) e unha Confederación representante das Fundacións (CEF).

Como perfecto complemento, pola Lei galega de cooperativas, creouse o Consello Galego de Cooperativas, como un mecanismo de encontro entre a administración autonómica e as organizacións de cooperativas máis significativas dentro do ámbito xeográfico da nosa comunidade. Constitúese deste xeito un marco para o establecemento de relacións e fomentando que estas sexan permanentes e fluídas e que estean perfectamente reguladas.

Como órgano de interlocución de carácter institucional, a nivel estatal, existe o Consello para o Fomento da Economía Social.

Cómpre, por conseguinte, un maior esforzo de vertebración das propias cooperativas arredor das súas organizacións representativas.

3.2- As cooperativas e a interlocución coas administracións

Desde o punto de vista da implementación e viabilización das políticas activas, as distintas fórmulas cooperativas foron, e están a ser, vehículos fundamentais para o seu desenvolvemento:

No sector agrario é onde a súa importancia estratéxica é maior en Galicia. É debido ao minifundismo, á dispersión da poboación e das explotacións no rural, así como á escasa capacidade para afrontar individualmente proxectos e investimentos que permitan a transformación e a comercialización das producións. Nestas circunstancias as cooperativas están a ser elementos imprescindibles na diversificación, na aposta pola calidade agroalimentaria, pola conservación do medio ambiente, polo cumprimento de normas de benestar animal e polo mantemento da poboación no medio rural.

Tamén as cooperativas de traballo asociado, de ensino, de servizos ou de transportistas, actúan como motores da xeración de emprego na nosa comunidade e da redistribución dos recursos. Máis recentemente as cooperativas de servizos sociais ou de integración social, están adquirindo protagonismo pola importancia dos servizos que prestan á sociedade, e polo seu interese á hora de viabilizar políticas activas das administracións que afectan á calidade de vida dos cidadáns, etc...

En suma o cooperativismo favorece a activación e o desenvolvemento das iniciativas de emprego que a Administración ten que levar a cabo nunha sociedade de benestar e a prestación de servizos sociais que respondan ás necesidades asistenciais da poboación en Galicia. Deste xeito convértense nun instrumento dinamizador e regulador do mercado de traballo, así como unha solución para poder desenvolver políticas de apoio á terceira idade ou a colectivos desfavorecidos.

Non cabe a menor dúbida que o cooperativismo en xeral, e o agrario ou o de traballo asociado en particular, tiveron e teñen unha influencia apreciábel na evolución que se está a producir na sociedade galega nos últimos anos. Pero no futuro o seu protagonismo debe acentuarse para poder dar resposta ás demandas do sector, tanto no ámbito da cooperativa como empresa que está nun mercado cada vez máis esixente e competitivo, como a nivel da prestación de servizos aos seus socios, que permitan o aforro de custos, a mellora da súa calidade de vida e a xeración de emprego, nunha sociedade que aposta polo estado do benestar.

Polo tanto, o apoio das Administracións Públicas ao cooperativismo convértese nun elemento fundamental na busca do cambio, mellora e consolidación das estruturas produtivas e do redimensionamento sectorial na sociedade galega. Pero á súa vez as cooperativas teñen que colaborar activamente cos organismos públicos para poder lograr un mellor cumprimento dos seus fins. Semella imprescindible o recoñecemento das mutuas capacidades e o establecemento de canles axeitadas de interlocución sectorial, desenvolvendo o establecido no Consello Galego de Cooperativas, e respectando a debida autonomía de actuación de cada parte.

3.3.- As cooperativas e a interlocución cos axentes económicos e sociais

As cooperativas, no desenvolvemento das súas funcións, actúan como crisol no que se funden actividades economicamente relevantes e de moita importancia en determinados sectores e, ao tempo, defensa e articulación de intereses dun colectivo social moi numeroso, que é tamén, ao mesmo tempo, cuantitativamente importante dentro de determinados grupos sociais. Por conseguinte, e pola súa representatividade, deben seguir esforzándose por conseguir un lugar nos diferentes foros de representación dos axentes e sectores económicos que deben aceptalos como interlocutores.

Así mesmo, aínda sendo entidades de natureza diferente, polos mesmos motivos deben establecer marcos de diálogo e espazos de encontro cos axentes sociais dende o respecto dos papeis de cadaquén.

O proceso de interlocución co conxunto de institucións e axentes referidos debe facilitar avances na confluencia común de cara ao consenso sobre o rol e as estratexias do cooperativismo no desenvolvemento de Galicia.

4.- O Consello Galego de Cooperativas

A Administración Autonómica galega valora moi favorabelmente a interlocución para levar a cabo a viabilidade das políticas activas e o desenvolvemento do sector cooperativo. Xa que logo, pon o máximo esforzo en recoñecer como unha ferramenta de primeira orde o Consello Galego de Cooperativas e dotalo progresivamente cos medios e recursos necesarios.

Consecuentemente, no mes de marzo de 2001 celebrouse o acto de constitución do Consello Galego de Cooperativas. A Lei de cooperativas de Galicia, no seu artigo 135, crea e define o Consello como o

órgano máximo de difusión e promoción do cooperativismo na nosa comunidade. Posteriormente, polo Decreto 25/2001, régúlase a súa organización e funcionamento.

A finalidade da Lei á hora de crear este órgano non foi outra que a de establecer un foro onde se involucren todas as administracións (consellerías, universidades, concellos), xunto coas entidades representativas das cooperativas, coa predisposición e actitude decidida de apoiar o cooperativismo. O Consello Galego de Cooperativas adscíbese á Consellería de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais, quen lle asigna o persoal funcionario e os recursos económicos necesarios para o seu funcionamento.

Entre as súas principais funcións están as de facilitar e colaborar na investigación, planificación e execución dos programas de desenvolvemento e fomento do cooperativismo; promover a educación e formación cooperativa; elaborar propostas, ditames e informes en relación coas cuestións que afecten ao cooperativismo; emitir informes, con carácter preceptivo, sobre os proxectos de disposicións legais e regulamentarias e demais normas que afecten ao cooperativismo.

Outras das súas funcións que se deben destacar son a de conciliar e exercer a arbitrase nas cuestións litixiosas que se produzan entre cooperativas, entre estas e os seus socios ou entre os propios socios, sempre cando ambas as partes o soliciten ou veña recollido nos estatutos da cooperativa pertinente. Ademais, percibe e xestiona os fondos irrepártibeis e o remanente do haber líquido social das cooperativas.

En canto ao seu funcionamento, o Consello pode actuar en pleno, que está integrado por todos os membros deste órgano e polo secretario, ou en comisión permanente, que está formada polo presidente, vicepresidente, secretario, tres representantes das cooperativas e outros tres do resto dos membros do Consello.

A comisión permanente, ademais de executar os acordos do pleno, ten que resolver as cuestións de trámite e de xestión ordinaria, coordinar as comisións de traballo e preparar as reunións, a convocatoria e a orde do día do pleno. As comisións de traballo que se crearon e están en funcionamento son a de "ditames, informes e propostas", a de "conciliación e arbitrase cooperativa" e a de "xestión e planificación dos fondos do Consello".

Os membros do Consello, agás a conselleira e o director xeral de relacións laborais, que o serán pola razón do seu cargo, e os suplentes, serán nomeados e cesados pola conselleira de Asuntos Sociais, Emprego e Relacións Laborais.

Á petición do Consello Galego de Cooperativas, e a través da comisión de arbitrase e conciliación cooperativa, estase a elaborar o Regulamento de Arbitrase e Conciliación Cooperativa. O Consello tamén está promovendo a educación e a formación cooperativa, mediante a convocatoria de premios escolares, así como o fomento e a difusión do cooperativismo, mediante a concesión dos premios á cooperación.

Tamén foi iniciativa do Consello a elaboración deste Libro Branco do Cooperativismo, ademais de canalizar o proceso da súa elaboración, proceso que despois da realización do III Congreso Galego de Cooperativas en Decembro do 2003 onde se debaten, vai culminar coa súa publicación, e que enlazará coas proxeccións necesarias para a elaboración dun Plan Estratéxico para o desenvolvemento do cooperativismo en Galicia.

5.- Ferramentas de futuro

A evolución do movemento cooperativo nun contorno definido polos criterios propios da economía de mercado e da sociedade do benestar, vai estar condicionada en boa medida polas políticas de fomento, promoción e apoio que desenvolvan as administracións públicas.

Os resultados obtidos demostran que a fórmula cooperativa é válida para liderar proxectos empresariais ambiciosos, tanto desde o punto de vista económico como social, pero a súa consolidación e potenciación de cara ao futuro pasa polo aproveitamento racional dos medios ao seu alcance, pola concertación e o consenso e pola interlocución coas institucións, axentes económicos e axentes sociais, sen esquecermos da formación da súa base social.

No ámbito galego, un movemento cooperativo moderno e correctamente dimensionado é fundamental para o desenvolvemento socioeconómico da comunidade. De aí o esforzo en deseñar políticas de viabilidade, estratexias de carácter promocional e ferramentas de futuro, que no seu conxunto sirvan para o fomento e o apoio do cooperativismo.

A propia redacción do Libro Branco, onde participan representantes e técnicos da administración autonómica, dos concellos, da universidade e das asociacións de cooperativas, é unha mostra do carácter integrador e da vontade de recoller unha pluralidade de opinións, que fagan deste Libro Branco unha ferramenta de futuro útil para o mundo cooperativo galego.

Así mesmo, a aprobación e publicación da Lei de cooperativas de Galicia, xunto coa constitución do Consello Galego de Cooperativas e a regulación do funcionamento do Rexistro de Cooperativas de Galicia, está dotando ás cooperativas galegas dun marco normativo amplo, que recolle as súas inqueanzas e as peculiaridades propias do sector cooperativo en Galicia. Este marco normativo debe completarse coa publicación do Regulamento de arbitraje e conciliación cooperativa.

Unha lexislación baseada na realidade do sector e adaptada ás súas necesidades, ampla, e sobre todo áxil e dinámica, é unha ferramenta fundamental para o futuro para canalizar e regular o movemento cooperativo.

Non podemos esquecermos da necesidade de establecer un marco de concertación e de consenso, fomentando a interlocución e a existencia dunha relación fluída entre as administracións públicas, as

organizacións representativas das cooperativas e os axentes económicos e sociais, para poder levar a cabo a viabilidade das políticas activas no sector.

Neste campo destaca o labor que realiza o Consello Galego de Cooperativas como foro de encontro entre a administración e o mundo cooperativo. Polo tanto, é fundamental a súa dotación progresiva, cos medios e recursos necesarios, para que poida desenvolver as súas funcións ao máximo nivel e coa maior amplitude, xa sexa a nivel de pleno, da comisión permanente ou das comisións de traballo.

Outra ferramenta de futuro, intanxíbel a curto prazo pero definitiva para a consolidación do movemento cooperativo na sociedade, son as actividades de formación, orientadas tanto aos socios cooperativistas como á poboación en idade escolar, formación profesional e universitarios. O ideal sería que o cooperativismo formase parte dos programas educativos. Mentres tanto, a realización de xornadas técnicas, seminarios ou cursos, son instrumentos que permiten transmitir os principios cooperativos a todos os interesados.

Así mesmo, estas actividades formativas deben complementarse coa información a través dos medios de comunicación. Para que a sociedade valore o movemento cooperativo, na súa xusta medida, debe coñecelo. Non cabe a menor dúbida que unha campaña de comunicación dos valores cooperativos, xunto con programas e seccións específicas con información sobre o sector, son instrumentos de grande interese para a difusión do cooperativismo.

Entre as ferramentas de futuro, hai que considerar todas as medidas de apoio ao cooperativismo e, principalmente, as axudas públicas, pola importancia estratéxica que teñen na promoción, fomento, divulgación e potenciación das sociedades cooperativas. O lóxico, é dotar de continuidade aos procesos e proxectos iniciados, aproveitando todas as accións e liñas de axuda en que os seus resultados estean sendo positivos para o sector.

Os programas de axuda existentes para o fomento do redimensionamento cooperativo, para a industrialización e comercialización agroalimentaria, para a creación de emprego, para a mellora da formación, para fomentar a innovación tecnolóxica e para mellorar o benestar e a calidade de vida dos socios das cooperativas, hai que consideralos prioritarios.

En todo caso, as actuacións e os programas de axudas que se establezan de cara ao futuro deben:

- Ter un carácter dinamizador da poboación e do propio funcionamento das cooperativas.
- Fomentar a utilización conxunta dos medios de produción, constituíndo entidades asociativas de carácter comunitario.
- Permitir o aproveitamento das posibilidades e dos recursos endóxenos, de xeito que se facilite a permanencia da poboación no seu contorno.

- Fomentar o mantemento dos postos de traballo e, sobre todo, a creación neta de emprego no sector.
- Ser acordes coa demanda e necesidades do sector, todo iso dentro dun marco obxectivo de adxudicación.

Finalmente, cómpre dicir que o Libro Branco debe tomarse como base para elaborar o Plan Estratégico para o Desenvolvemento do Cooperativismo en Galicia. Esta debe ser a ferramenta de maior transcendencia e importancia para o sector. O seu contido, en canto a programas e liñas de actuación, vai ser nos próximos anos o marco de referencia para o movemento cooperativo en Galicia.